

LEBINSKA KASNA JESEN I BOŽIĆ

Nadomak Drave, tu, u srcu Podravine, blizu obranaka Bilogore, u zlačanoj ravnici, smjestile su se Hlebine. Selo poznato diljem svijeta, selo čije ime pronijeli su sami mještani, selo o kome se zna i u Parizu, i New Yorku, i Bonnu kao i dalekom Tokiju. Mirne duše možemo reći; nema značajnijeg svjetskog, umjetničkog središta kojem značaj Hlebina nije znan.

Dobro se zna da su Hlebine dale i Generaliće i Hegedušice, zna se, da su iz ovoga podravskog miljea, iz ovoga raja zemaljskoga niknuli, ne samo znani slikari, nego i kipari kao i ljudi od pera i drugih zanimanja i čudo, svi su uspješni i svi se rado s velikom sjetom, nostalgijom prisjećaju dana provedenih u selu Sv. Katarine. Bez obzira s kojeg razloga su ga ostavili, svi mu se vraćaju. Svatko na svoj način. Ako nikako drugačije tad mislim, prisjećanjima dana djetinjstva, dana provedenih u tom selu bogatom duhom.

Koliko je ovo selo zanimljivo, a koliko su interesantni ljudi i njihov način življenja na ovim prostorima, djelomice će nam razotkriti priča Ane Mustafa rođ. Mraz, gospođe kojoj su djetinjstvo i ranu mladost Hlebine učinile nezaboravnima i posebnima, urezanim duboko, duboko u njezino srce, u njezinu dušu.

“Kasna jesen je. Došli su ti deždi, blato, zima, mrazi oni prvi, cvetje se moralo pokrivati kaj se imalo za na grobje ne, za Sesvete. Do Sesvet smo bili gotovi z poslom na polu tak kaj smo mirne duše mogli iti grobe očistiti.

Je, prije Sesvet so se išli očistiti grobi. To se je ve drugač čistilo neg čez celo leto. Trebalo je spreštihati, starine očistiti. Što je imal spomenike nje spreglancati, sprebrusiti, a kratki den već jesenski pak smo se navek s tem morali žuriti. Prije Sesvet je sesvetski post. Te den se je moralo obavezno postiti, jer je to post sem svetem, dok se je na same sesvete pak moralo puno jela pripraviti. Pekla se je goska ili raca, kaj je što imal i pekel se je obavezno digani kolač, pri nas. Dok smo imali orehe onda je bil z orehi, negda smo znali na silo posušiti te orehe vu rohli, još friške. Onda maka je znalo biti pak so kolači bili makovnjača i orehnjača. Rano se je išlo k meši i cvetje odnesti na grobje kaj je bilo friško okinčeno. Nesmo odnesli den ranše jer smo se mraza bojali.

Sečam se da smo ove preštihane grobeke na novo oblikovali, i lepo okinčili s krizantemami koje so bile drobne, ne debele kak ve. Debele je imal nešče što je je kupil. Nosili smo drobne krizanteme i ako smo ščuvali gde kojeg grgina onda smo i ž njim okitili grobeka. Obično smo kličke optrgali se do cveteka i onda smo cvet do cveta ftikavali vu grob ili smo celoga groba tak z cvetjem prekrili, ili venca okolo spleli ili pak smo samo križa na grobeku od cvetja napravili.

Na sakom grobu je bilo vužgano pono sveče. One so morale od ranja svetiti, celi den, a i ostale so čez noč. Popoldan obično oko dve vure je bila meša na groblju. Zima je znala biti, meglra grda i trebalo se je obleči.

Dekle so imale već kapute, čizme. Otpirala se je sezona i bilo je treba imati kojega novoga kaputa. Jako se je gledelo kak je koja oblečena, a itak važneše od toga je bilo videti što se s kim gledi jer reklo se je da

se na Sesvete na groblju par s parom gleda, oni koji se na jesen bodo ženili.

Posle meše je bil blagoslov grobov. Gđa je velečasni svoje obavil išli smo doma jer nam je bilo več i zima, a i ogladneli smo, a fala Bogu doma je bilo itak čega kad se je pono toga pripravilo. Gorice so se več zdavnja pobrale pak se na stolu našel i mošt s kojim smo si poteravali.

Navečer smo nazaj išli na groblje, a ondar je i bilo najlepše, pogotovo ako je bilo mirno i tiho, ako neje bilo vetra. Svečice so svetlile. Nesi znal jel "na nebu il ..."

Pogledaš dole iskri, pogledaš gore iskri... žamor ljudi, iskrice samo gđa gđa te zapuhne on vonj sveč i zemle i pak poslem tišina i žamor. Prije nek kaj smo se pokupili doma još smo vužgali svečice ako so se koje pogasile tak kaj so svetlile celo noč.

Drugi den Sesvet je dušni den pak smo zato dok smo se vrnoli z groblja prije spanja na stolu dušicam ostavili jesti i piti. Reklo se je ak koja si dušica još mira ne našla i muči se svetom nek si naje kaj na stolu. Na dušni den se je išlo k meši, još se malo posvetkuvalo i s tem je bilo gotovo.

Bilo je se bole i bole zima, den za denom se je zmeknol i bormeš je došlo Martinje.

Tomu so se muški posebno veselili. Pak se je moralo nekakovo mladinče speči ili pura ili raca kojoj bi muški nosili sobom v gorice. Pripovedali so da so tam sakak huncutarili i krstili mošta, da so se vu biškupe oblačili i da im se sakaj te noči zdogađalo. Kaj od toga bilo je, Bog zna, a jeno je bilo zasigurno, si so se znapili i sega glasa popevali:

"Došel je došel sveti Martin
on ga bo krstil ja ga bom pil"

Tata nam je drugi den obavezno rekel, važno, kak je ove noči nešče sega mošta vkral i da pri hiži više nema mošta. Dok bi se mi čudom čudili tata nam bi rekel da je mošt od denes vino jer ga je včera sv. Martin prekrstil vu vino i zato nega mošta više.

Posle Martinja, je onda več se moralo študerati kaj bo za svetke, Katalenje, em za božične svetke. Morale so se deti goske šopat. Mama je navek tato špotala da ji mora šopilnjaka napraviti. To je bil mali kočec tak kaj se goske neso mogle kretati pono, tak kaj so tu sedele samo i čekale, a mi smo je našopali, fakat samo z kukuruzom. Je, kukuruza ne mogla biti tak, obična suha kukuruza, ona se morala ekstra spraviti. Moralo se je malo deti masti i malo vode, jer je trebala biti mokra i pomaščena, al ne pak jako. Goske so se šopale i rani i navečer. Lepo si je dela žena dole slamo, nekakvoga gunja gore, sela si je, gosko je dela pod noge, pod kolena i prijela ji glavo, razvinola kluna z jednom rokom držala ji toga razvinjenoga kluna, a z drugom grabila kukuruzo i nametala jo goski vu klun i s kaži prstom je porivavala kukuruzo v noter, v požirak goski tak dogo dok se neje zaponilo se i vrat, se do gora do glave. Trebalo je bormeš paziti da se ne prešopa da kukuruza ne otije vu dušnik jer bi se onda goska zadušila.

Vu šopilnjaku, so goske morale obavezno imati vodo, zaprav z vun šopilnjaka, čez rešetke so piti trebale. Ako je žena malo gosek šopala, ako ih je bilo malo, onda je to saka žena si doma mogla i sama našopati, a ako so se negdi pripravljali svati onda so žene išle jedna drugi pomagat i rano i navečer tak kaj ih je više šopalo.

Jedno vreme so se vu selu otkupljivala goskina jetra, al so morala biti lepa žota, fanj žmefka i velika. Nekoje žene so znale kaj treba nametati vu kukuruzo dok se šople kaj bodo velika jetra, a neso štele to povedati, bar mi nesmo to nigdar zeznali. Sakaj se je naklapalo da namečo i cukora i, kaj ja znam, olje, ne znam sodobikarbono, ne znam, nigdar mami to neje bilo poznato.

Takva lepa goskina jetra so bila fest skupa pak se i fest penez za nje dobilo. Tuliko kaj si je žena mogla celoga špeceraja za Božić kupiti. Mi smo ni pritom nigdar ne imali srečo. Onda smo jetra spekli na meku lepo i pojeli za froštukel, kad neso bila takva kaj bi je što kupil. Za bokca je to ne bilo. To je kaj se tiče mladine. Kokoši je navek bilo vu kokošinjcu, a gđa je bilo kokoši bilo je i jajec. Je bormeš so se več jajca trebala spravlati za svetke.

Vu kocu je pak bil pajcek več fest debeli. Saki den se študeralo gđa bo se zaklal, gđa se bo napravilo to kolinje. Več je bilo dosta zima pak bi se slobodno, ne bo se ništ skvarilo. Neje bilo lepo klati po blatu

jer kak se bo to smodilo. Trebalo se itak pričekati dok se malo pomrzne i gda popraši sneg. Onda je to pravo kolinje. Trebalo se malo rane stati i se naraniti, pak se pripraviti kaj je treba za kolinje, slamo s kojom se bo smodilo, reme, korito, lance za okretanje, oštre nože, zdelo za krv...

Mam za ranja svak je navek več došel Rašanov, on nam je klal. Rakijica se je popila obavezno, a mi deca smo bili nestrplivi i komaj smo čakali gda bo to cvlילו, a pak gda je cviliti pajcek bogec počel bilo nam je muka to poslušati i onda smo si vuha čepili.

Gda se je več jogenj nakuril, i pajcek osmudil onak ves zamotan vu slamo, onda smo slobono z hiže zišli vun, ali vu čizmaj obavezno. Išli smo se važno gret k jognju.

Onda smo se onot motali, pak smo zadevali, a stareši nikak da nas se reše. Mislili so da im bo najlakše ak koga nasamare i da se onda si bomo v noter pokupili, pak so nas ondar spitavali oče li što lepega prstena. No mi smo bili prefrigani i nesmo se samo tak dali nasanjhati. Več smo znali o kakvom to prstenu oni študerajo. Neje to bil nikakav pravi prsten, već on kojeg bi što dobil ak prsta porine pajceku v rit. To so mort, mort mogli prodati onomu najmenšemu, al već ni njemu ne.

Muški so si for pomalo pijuckali i došli so vu dobru volu. V takvom raspoloženju retko gda bi zmanjkalo nekaj kaj se je za smeh povedalo. Vu tom je naš tata bil majstor, je vicmajstor i navek je rada s ponova pripovedal kak je sigečka baba ranjenika ranila. Veli, saki den mu je donesla litro kukuruze (vu litrenom lončecu). To mu je pokazala vu kocu i rekla: "A moj pajcek, ako ti to ve dam kaj ti bom onda zutra dala?!" I tak saki den.

Onda je zranila takvoga ranjenika kaj so ga išli muški držat dok ga je mesar klal. Gda so zašli v kotec pajcek se splašil i bež po kocu sim-tam i bil bi im vušel, al se na paučini zastavil. I onda so ga na se zadnje savladali i zaklali. To je bil špek kaj cigaret paper debeli. . .

Navek so se si odznova tomu smejali.

Znači dok se je pajcek zaklal trebalo ga je osmoditi, a ak se neje smodil onda smo ga znali vu koritu pofuriti tak naj so mu se dlake se dale zostrugati. Takvoga zestruganoga zdigli so na reme aj ga bodo lekše raspravili. Dok se je raspravil pajcek komaj smo dočekali jetra. Posle toga smo kuhali zelje kiselo z mesom, z frišketinom. To je bilo kolinsko zelje. Žene so morale očistiti čurke, tenke postrugati kaj so se skoristila creva za nadevanje kobasic i krvavic, a mi smo krvavice zvali čurke, a debele kaj se je z njih skupa z pažli i drugemi ostanjki sopun skuhal. I želodec se je očistil. V njega se je prezvušt slagal. Vu kobasice se nametalo meso od obreskov, češnjak, a nešče je znal celo lopatico deti vu kobasice, paprika, paper, vino, malo cukora kaj bodo crveneše, soli i tak. . .

Za čurke je trebalo čurkeno mast zecvrti, skuhati kašo hajdinsko obično, luka prepeči, papriko crleno, pimenta, papra, kumina, zmlete kože, pluća, krvi pajcekove koja se je pobrala dok so pajceka klali. Navek je nekoja gda se klalo morala držati zdelo, koja je to mogla, koji neje bilo preveč žal. Ta krv se je morala mešati, a prije još se je v zdelo dela sol kaj se krv ne zgruša. Gazdarica je imala domačega beloga frtuna tak kaj jo ne bo pošpricalo.

Se ovo se lepo skupa zmeša i čurke so bile tu, se spremno za nadevanje. Gda so čurke nadenjene onda se još deno prekuhati tak kaj se ta krv stisne. Prezvušt se je malo drugač slagal od kobasic i čurek. Se se nareže; srce, glavina opkuhana, ono meso okolo, jezik i kože, mirodije se namečo kak što oče i mora se zalezati z vodom vu koji so se kože kuhale. Ta smesa je želatinasta i posle se stisne dok se oladi kak ladnetina.

Drugo meso, spandlano i pripravleno nametalo se je v pac. Nekaj od toga se je dok se je zpacalo delo na dim sušiti, a nekaj si je gazdarica spekla i zalezala vu masti koja je prije od špeka zecvrla. Nogice i kože se so isto dele vu pac kaj je bilo za ladnetino, a znala so se deti i rebra koja so se pekla na božično navečerje. Pri nas je božično raspoloženje počelo s Katalenjem, 25. studenoga. Sveta Katarina je zaštitnica župe, cirkva je nje posvečena i v Lebinaj je prošćenje. Tuliko toga za slavlje. Tata je znal reči: "Došla je sveta Kata i ž njom sneg na vrata." Istina, negda ga je bilo, a negda i ne. Dog je malo poprhal ugođaj je bil pravi. Vu familiji je bilo nekuliko Katic; teta z Zagreba je bila Katica i nje smo čestitke pošilavali. I sestrična Radmanička je bila Katica, a njo so pak cele Lebine znale kaj dobro gazdarico, ali više kak vicmajstorico, bila je veliki veseljak. Cela naša familija je bila muzički navudrena i si smo znali lepo popevati i jedva smo

čekali takvo-kakvo prigodo gde smo se mogli si skupiti i zapopevati. K Radmaničevem smo išli navečer, dok se je naranilo, i kak se patri, vrnolo z večernice.

Došli bi i pod oblokom zapopevali:

Dobr večer mila Kato	na noge postavila.
čestitam ti imendan.	Srebra nemam, zlata nemam,
Sretna tvoja majka bila	niti cvijeća da ti dam,
koja te rodila,	samo ovu pjesmu pjevam
koja te je svojim mlekom	za tvoj mili imendan.

Tak je i zaizbila i bilo. Bili smo sirotinja i nigdar nikomu nikaj, osim pesme, nismo mogli dati. Te dane, posle Katalenja, kak je več Advent došel smo sakojo večer, dok smo runjili, popevali i pripravljali se za blagdane. Tata je znal reći da moramo biti dobri jer bo za nekuliko dana došel Mikula, al i da Krampus ide ž njem, a on nas ne bo Krampusu dal ak bomo dobri i ak bomo znali moliti Boga. A mi bi si onda sako večer zapopevali:

Sveti Niko dođi skoro,
vrijeme nam prolazi sporo.
Teško nam je čekati
i čekajuć moliti

Ne nas bilo strah Krampusa, mi smo se pravili kuražni, jer pak mi znamo moliti, ali dok je ta večer došla... si smo se v hižu poskrili čim bi se kmica spustila. Oni koji so se nabole pravili važni, te so se vezdar najbolje bojali. Jeni leto moja sestra Đurđica se tak kuražna delala i rekla kak ne bo ona pred Dorom Galekovičevom molila. Nešče je rekel da se bo ta žena oblekla vu Mikulo. Al bormeš dok je Krampus još samo pred vrati zaruškanjil Đurđica je več bila na pol kuhinje i križala se i molila, a Krampus z Mikolom za bil još na pol dvora. Eto kak hrabri zijdo. Od vulične vrat smo čuli kak Krampusu lanci cilinčo. Tata je negda, negda znal otijti vun i gda se vrnul rekel bi " Joj, videl sem ga, več je pri Ciganovičevi."

A mi, jaj, još vekši strah.

Gda so došli, prvo se Krampus zaletel jeno dva pot sam, ružil z lanci, mrčal, a onda je išel za njem Nikola, po malo i križal štapom, a anđeli so ga pratili. Mikula je oteral Krampusa proč, tam v ganjek jer so tu bila samo dobra deca. Tak so mu mama i tata povedali, točno onak kak so nam obečali. Tata je obično sedel na šamrlinu pri peći, a mi smo se kraj njega stiskali, jer Krampus se mogel zaleteti bilo gda. Mikula nas je za istinu pital jel znamo moliti i se nas je, za čudo, po imence znal i prezival. Mi smo onda mucali, drhtali od straha, nešče se neje znal ni prekrižiti, jer smo od straha zabili i ono kaj smo znali.

Dok smo odmolili onda smo Mikuli roko kušnoli, a on nam je dare podelil, male paketiće i zlatne šibe koje je obavezno Krampus delil. Jeni leto smo se čudom čudili kak Mikuli roke diše baš kak i sestri Marti Klančinini. Gda bi dare podelili oni bi otišli.

Mikula bi štapom prekrižil, a mi bili veseli kaj je othađal, no Krampus se je znal više pota i vroti. Vu paketičo so obično bili orehi vu zlato zamotani (vu paper zlatni), jaboke i našpuli, a ekstra prilika je bila dok je saki dobil jenoga bombona. Gda bi naranđo dobili, delili smo jo na kriške, a ako bi saki drugačkoga bombona dobil onda bi ga pregrizli kaj bi si probali - sirotinja, al zadovolna i vesela.

Advent je več no bil. Sako večer smo molili i popevali Ptičice lijepo pjevaju. Mama je z orniciami išla, a mi si nismo imali kaj obleći pak smo doma ostali. Došel je i svetek Bezgrešnoga začeca. Navek smo išli sestri Branki čestitat rođendana. Ona je bila na drugom kraju sela vu Stiski, fanj daleko od našega Sokaka, pa nas je tata nosil. Nekojega je nosila i mama, a drugi so bormeš sami bežali, pobegavali za mamom i tatom. I tam bi popevali, huncutarili, menši bi i pospali.

Noći so bile doge i imalo se je časa. Nikomu se neje nikam žurilo. I tak smo si čekali Božića koji je se bliže i bliže bil. Došla je Lucija. Kak bi ve to rekla?

Mam za ranja mama je znala reči: "E, denes je sveta Lucija. Nesmem ni presti, ni kruha peči, ni nikaj delati." A žene koje do toga neso držale bi rekly: "Dok Luca dokluca, kruh bo i pečen!" Na Luciju smo i žito posejali. Istina, nešče ga seje i na Barbaru. Znali smo mamu pitati zakaj se ve žito seje, a ona bi pripovedala: "Dok se Isusek narodil, kralu Herodu je to bilo žal. On je bil zločest čovek i dal je naredbo da se sa mala muška deca morajo potoči, pak so zato Josip i Marija z Isusekom na magarcu morali pobeči z Betlehema. Kak so bežali, došli so do sejačov koji so na polu žito sejali. Ljudi so jih vidli, a Josip i Marija so ih zamolili, ak bode todeka prehađala Herodova vojska, nek samo povedo istinu gda so ih to vidli, nek ni slučajno ne lažo. I oni so otišli dale. I fakat je došla Herodova vojska i pitala ljude jel so vidli da je tod prešel jen čovek z ženom i detetom na magarcu. Oni so povedali da jeso, ali dok so, žito sejali. A žito je čez noč zraslo i dozrelelo i tak so ovi mislili da je to bilo v lani. Znači žito je spasilo maloga Isusa, istom kak i žalosna vrba, koja je prije imala granje v zrak, a ondar so se one spustile do zemle i zakrile detešče dok vojska ni prešla. Eto zato se žito seje kakti na spomen onoga vremena."

Ne za verovati, no to žito zaizbilam je bilo preveč lepo, zeleno, jedro, a ipak onak nježno. Njega smo za božič nametali na stol i pak pod bor.

Od Lucije do Božiča je dvanajst dana. Te dani so preveč važni. Muški so gledeli kakvo bo vreme saki den i to so biležili jer je značilo to da takvo bo drugo leto. Jen den, jen mesec. A žene so pripovedale kojekakve coprije. Tak so isto i spripovedale deklam, koje so bile za zamoš, a neso znale još za koga bodo išle da im je ovo idealna prilika da to zeznado. Pitale so se kak. Lepo!

Treba napisati 13 cedulic z imenima dečkov. Se cedulice treba deti vu čiste gače i pod vankuš gde se spi. Sako ranje jedno cedulico hititi v peč i ne pogledati kaj piše.

Trinajsta cedulica se raspre na Božič rano i zna se.

Od Lucije do Božiča se je i stolec od šibe plel. Te stolec se je na Badnjak nosil v cirkvo i onda se je pod polnočkom prepoznala copemica. Bila je to žena koja je gledala k vratam, a inače so žene bile okrenjene oltaru. Čovek koji je pod polnočkom sedel na tom stolcu to je lepo videl i točno se je znalo.

Eto, mic po mic pak je i Badnjak došel. Bora smo nabavili. Bormeš smo znali imati straha jel bomo imali bora il ne. Navek so bili skopi, ali tata je rekel: "Makar kaj, bor bo pri hiži!" E, onda dok je ne bilo ništ drugo, onda je znal otijti v Gabajevo Gredo ili v Prek, pak je odrezal borovnice, ali navek se je tata trudil nabaviti pravog bora.

I onda na Badnjak se počelo od ranog ranja; mama v kuhinji, no bil je post i neje se ništ jelo, ali zato so se pekli kolači, bez medenjakov je nigdar ne bil Božič jel smo imali čmelinjaka i meda je zato bilo. Najviše je eto mama pekla kolače od meda, medene pite, medeno štrucu, medenjake onakve il licitare. Te licitari so bili nekakvi jeftini, a smrdeli so mi navek. No mama je inače znala jako fine kolače peči, ali neje bilo z čega. Kuhala se je ladnentina kaj bo za posle polnočke, kompot od jabok i rušek, grah, makaruni. .

Mi smo samo čekali da tata nasadi bora. No on je znal biti pri sosedovi na rakijici i nikam mu se neje žurilo, ali ipak je znal dužnosti toga dana. Gda bi se od sosedovi vrnol je več bil vu božičnomu štimungu, a to je mamu srdilo jer je ona imala još pono posla. Mi smo se samo bojali da se mama i tata ne potrikmajo jer to bi bil greh, a Božič z grehom nebi bil lepi.

Najbole je bilo da se sakoj primi svojega posla, a mi dekle smo znale kaj nam je delati; počistiti kaj bo se čisto i dok bor doj v hižo okititi ga i onda bi živčanoča prehađala jer nam je itak najvažneše bilo imati bora. Dok smo bora okitili komaj smo dočekali kaj se bomo mogli gledeti vu kugle kojeh ne bilo pono i čovale so se leta i leta. To je nam bilo nekaj kaj smo se mogli videti, a još k tomu bili smo strašno smešni. Saki je imal svojo kuglico v kojoj bi se gledel i den denes ja imam pri sebi doma kuglico v kojoj sem se gledela i rado jo namečem na svoj bor.

Bora smo još znali okititi i z bomboni za bor. To je bil zamotani cukor vu šarene, svetleče papere, vu stanioi. Bili smo bokci i to je bilo zavelika pak sako ranje je znalo biti se menje i menje bombonov, tak dogo dok mama neje osetila pak je špotala. Još smo znali i orehe zamotati vu te stanioi i z tem okititi bora. Na vrhu je obavezno bil turenj, kak crkveni, tak mora zgledati. Nikakve zvezde nesmo imali na vrhu, neg toga

lepoga tulca. Den je bil strašno kratki jer se neje smelo vužgati svetlo prije pozdravljenja. Tata se žuril naraniti marho, još dok je videl. Moral je i slamico pripraviti i s tem je imal posla celi den. Još ak je bil sneg bormeš je i njega moral razgrinjati. Slamico je navek znal deti k pumpi kraj forganjka. Več se i mrak znal spuščati, a tata se još neje obril, a svetlo mama ne dala vužgati, a pak oslobodi bože da obraščeni božića dočeka.

Mi smo več bili nestrplivi jer v kmici nismo imali kaj delati. Tata je hodal po dvoru i na lesnom stopu čekal pozdravljenje. Dok bi zvon klopil na Zdravo Marijo, on je zel slamico koja je bila v šatoru, a mi smo čakali v prvi hiži. Mama bi za toga pripravila svečo i šibice. Gda bi začuli da se tata rivle z slamicom najpredi čez jene vrata, mam bi mu druge brže bole mi raspirali. Dok je došel v hižo onda je mama vužgala svečo, a on je del slamico dole na pod i rekel: "Falen Isus i Marija! Na tom Mladom letu zdravi i veseli kak jedni jeleni. Daj nam Bog sega: puričov, teličov, ždrebičov, goščičov, račičov, mačičov..." , kaj se je god setil, "A najviše mira i Božjeg blagoslova". A mi smo v jen glas odgovorili: "Daj nam ga Bog!"

Onda smo poklekli okle slamice i zmolili Anđeo Gospodnji i Očenaša. Posle toga smo slobodno vužgali lampe. V prvi hiži smo imali veliko, visoko železno peč koja je mama nahajcala kaj se je razbelila i ona nam je jedina prije toga svetlila tak kaj nismo bili baš vu veliki kmici. Jedva smo dočekali da tata rastre slamico. Mama je gore dela plahto i onda smo se mi deca kopitali. Tata je znal biti več dobre vole, jer je svojega posla zbavil, pak se je i on z nami skupa kopital. Onda smo se morali malo primiriti jer nam je tata zapopeval:

Marija se majka trudi,
Svetoga Jožefa budi
Stan se Jožef dobro moje,
bum rodila dete svoje
Stal se Jožef još z večera
ophodil je Betlehema.
Tam su strani ljudi bili,
stana neso zadobili.
Onda Jožef ovak veli,
da Marijo razveseli;
Naj se draga žalostiti,
z vun grada nam bo iti
Z vun varoša na pol vure,
tam pastiri jognja kure
Ja im hoću na glas dati,
da moremo tam prespati
Čim je Jožef ovo zrekel,
angel z neba je doletel.
Okre štale kaže zvezdo

i njim čini lepo stezo
Pastiri so se bojali,
ovo čudo neso znali
Onda Jožef ovak veli
Ne bojte se o pastiri!
Vu štalico so vlezli,
slamico so im donesli
Marija na slamo sjede,
pastiri to čudo glede,
ter porodi sina Boga
Jezuška jedinoga.
V juro so se žalovali,
betlehemski si purgari
Da bi bili tužni znali,
bili bi im stana dali.
Al pastirom velka dika,
k tomu radost prevelika,
da se Jezuš Kral of mladi,
rodi vu pastirski štali.

Bez pesme ne moglo biti Božično navečerje tem više kaje je i naši Božici bil rođendan. Mama je navek znala pripovedati kak je to bilo na ono Božično navečerje dok se je to baš toga ranja ona rodila. Morti si je baš zato v kuhiji mama postiha, sebi v brado popevala Djetešce nam se rodilo, a mi bi si to v jen glas poprijeli i nastavili:

vu jasje se položilo
Isuse mileni Bože moj
srce ti dajem da sam tvoj
Sin Bog Oca i Bog sam,
s neba na zemlju siđe k nam.
Isuse mileni Bože moj
srce ti dajem da sam tvoj
Čista ga Djeva rodila,
i svojim mljekom dojila
Isuse mileni Bože moj
srce ti dajem da sam tvoj

Onda so pesme samo dohađale jedna za drugom, jer mama je toga znala čudom; Oj pastiri čudo novo, Oj Betleheme grade slavni, Kirie eleison, Veselje ti navješćujem, Radujte se narodi, Svim na zemlji mir veselje, Narodi nam se Kralj nebeski, Danas se čuje događaj novi, Djetešce ti moje drago, je pak toga ima cel čudo, neznam im ni broja, Rodio se Bog i čovjek, vidiš nemrem se se ni setiti.

E tak. Onda smo dočekali i prve goste. Nešće nam je navek došel pak se je pesma produžila. Z pesmom smo išli i selom bore glet, od hiže do hiže. Brzo je vreme prešlo i več je zvonelo na polnočko. Žurili smo se vu cirkvo kaj bomo imali mesta. V cirkvi se je več popevalo od trečega zvona i orgulje so igrale kaj je se cirkva žvenjala, a nam je to bilo nekaj, pak smo se brže bole žurili. Ja sem navek išla na skoruš.

To ne bilo moči sakomu. Tam so išli samo oni koji so znali lepo popevati. Cirkva je bila... jerom, divota. Bori okinčeni od gora do dola okolo oltara Svete Katarine, se rasvetlano rekli bi, kaj v Betlehemu, tak krasno. A sama divota mi je bila dok je velečasni zapopeval: "Glorija in ex celsis deo", a mi bi onda: "Slava Bogu na visini, gori nebeskoj", a muški bi onda išli: "Gori nebeskoj" "A dobrem na nizini, ljudem mir, spokoj", a celi zbor bi poprijel: "Tako i svi anđeli pjevaše dok Isusa veseli pastiri štovaše."

E onda je došla na red i pesma Rodi se Bog i čovek. Tu je trebalo nekaj solo otpopevati, a to so popevali Božič i seka Pintarčeva. Ona je navek lepo i otpopevala:

Sklopi blage očice, tu na krilu majčice
Tebe majka ogrijeva, tebi milo popijeva
Oj djetešce moje drago, ti si svemu svjetu blago
Ti si dobrog neba dar, za te gori srca žar
Tebe majka u san njiše, uspavankom tiše tiše
Anđeli će k tebi doć, spavaj, spavaj, cjelu noć.

Na kraju polnočke je svojom snagom pustil meha i zapopevali smo Veseli se Majko Božja i s tom pesmom smo se razišli domom. Doma nas je čekala ladnetina, pečena rebrica s tormanom i kuhane kobasice. Lepo smo se najeli i išli spat, a najlepše vu Božični noći je bilo to kaj se neje gasilo svetlo i kaj se je spalo na slamici vu topli hiži koja je već dobro zagrela razbelena peč. I na Božič rano smo lepo fruštukovali na stolu kojega smo još fčera prestrli, ali ne onak kak smo to znali saki den. Stol se je prvo z žitom posipal, na v križ. Na to se je prestrla plahta na koja se je delo malo sena, takaj v križ. Pak se je druga plahta prestrla i na njo se je nazaj delo žito v križ na koje je došla treća plahta. Na tak prestrti stol se je jelo nosilo. Na stolu je bilo i semenje koje je mama složila isto još fčera. Kaj god se je delo na stol, značilo je

da toga bode pri hiži celo drugo leto. Našlo se je tu i luka, i češnjaka, i pšenice, graha, kukuruze, jačmena, drobnoga semenja z vrta, jajce, železnjaki, i pri naši hiži obavezno med je bil. Svečnjak mesingeni, njega smo još nekoj den očistili, i on se je tu našel. Pod stol smo pak malo slame z štrikom zvezali i tu deli. Rano prije meše moral je dojtí poležaj kojega smo nestrplivo čekali. Bojali smo se da nebi došla čija žena k prva k hiži jer to je značilo ništ dobra. Trebal je to biti čovek. On se je moral ponašati kak se patri jer o tem je ovisilo celo leto. Ak je bil nemirni nebodo kvočke lepo sedele, ak ne štel jesti i piti nebo ni živina celo leto jela kak se patri. Navek smo znali dogovoriti z svakom Rašanovem da doje on, jer je on bil poležaj kakvoga smo mi šteli. Negda negda nam je nabasal i Petrica Napanov. A Bože, bilo je i to bole neg nekakva baba, ali on je bil gluhi i neje pono pota čul kaj mu pripovedamo, tak da je samo svoje teral i to nam onda neje bilo baš prav po voli. Popoldan, na sam Božič pri večernici, obično je bil blagoslov male dečice. Žene bi dopelale deco v cirkvo, a velečasni bi ih blagoslovil. Inače, na Božič se celi den ne smelo hodati po selu, jedino eto k meši i doma. Istina, mi deca smo trebali iti v školo, jer je tak onda trebalo biti, al naš tata nas neje pustil jer smo išli k meši. Zato, kad nesmo došli te den v školo, dobili smo jenoga neopravdanoga dena i to je bil moj jedini neopravdani den celoga leta.

Posle Božiča je Štefanje - prvi mučenik Gospoda Boga. Drugi den Božiča. Čestitali smo sem Štefom, a i velečasni je bormeš več dohađal s križičom. Naša vulica, naš Sokak je bil prvi na redu. Velečasni je išel posvetiti hižo za celo leto i pak je hiža morala biti kaka se patri, a to je bormeš značilo da slamica mora iti vun, nam deci velika žalost. Negda, negda smo uspeli namoliti da nam ostane. Primeli smo jo, pokrili i tak je nekak to jedva jedvice moglo prejtí, ali više pot neje. Posle Štefanja je Ivanaj, a tata je bil Ivan. Več na Ivanje so se pomalo grozili nam deci z Šibarjevem. Šibarjevo je svetek nevine dečice kojoj je Herod poubijal iskajuč Isuseka. Obično je tata imal spletenu pletenicu i nagražal nam se da nas bo još na posteli. Rekel je da se to tak mora, a mi smo se bunili i vikali zakaj bi, da mu ništ nesmo krivi. No reklo se je da bomo zdraveši. Na samo Šibarjevo nas je tata, no ne jako, mam pod dunjom, za izbila mam za rana, zešibal i rekel: "Zdravi bili, veseli bili!"

Za tjeden dana, posle Božiča, je Novo leto. Mi smo rekli Mlado leto. E, za Mlado leto ne sečam se nikakoveov dočekov, nego se je samo na Staro leto išlo k večernici i tu se čitalo kuliko je bilo celo leto v Župi vmrlih, rođenih i kuliko ih se venčalo. Stare žene so onda razglabale kak to neje dobro kaj je više vmrlih neg rođenih. No dok je bilo drugač onda so zadovolne bile.

Pri večernici se popevalo:

Narodil nam se Kralj nebeski, od Marije čiste djevice
Na tom Mladom letu veselimo se, mladog Kralja mi molimo.

Rano, na samo Mlado leto, mivali smo se v jaboki. Vu lavor smo deli najlepšo, najcrlenešo jaboko i kojega železnjaka. To je bilo zato kaj bomo lepi, crleni celo leto i kaj nebomo bokci - a ipak smo bili. Morti smo itak bili najbogatejši - ne imovinsko, neg duhom - morti bogateši neg denes dok imamo sega drugoga. Nekak se malo sečam, kak čez meglo, da je čez te Božične dane išel nekakov popevač koji je nosil rasvetleno štalico, išel je od hiže do hiže i v ganjku popeval. Kaj, ve točno ne bi znala reči. More biti: Marija se majka trudi.

E, tem danom božičnog svetkovanja se je bližil i kraj. Te čas so Tri Krali došli. Na Treovkralsko navečerje išli so zvezdari koji so nosili zvezdo Repatico koja je kakti negda dopelala Krale do štalice vu koji je bil Isusek. Obično so zvezdari bili dečeci. Oni so popevali i kupili dar. Našo mam je zato bilo sram nas pošiljavati tak da smo mi nje doma čekali, a nigdar nesmo sami išli selom. V cirkvi so do Treov Kralov obavezno bili bori i štalica, jaslice, a potlam so se mogli raspraviti. Pri hiži je bor znal biti, kad je bilo zdeno, jer se posle božiča više neje kurilo, i do samoga Vuzma."